PSIXOLOG TALABALARNING KONSULTATIV FAOLIYAT MALAKALARI ASOSIDA KASBIY-SHAXSIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISHNI TADQIQ ETISHNING PSIXODIYAGNOSTIK BAHOLASH IMKONIYATLARI

Toshkent amaliy fanlar unversiteti Pedagogika fakulteti Psixologiya kafedrasi
O'qtuvchi: ***Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinova***
Pedagogika fakuleti Psixologiya yo'nalishi
2-bosqich talabasi ***Qalandarova Ro'za***

Annontatsiya: Psixolog talabalar oldiga qo'yilgan talablar asosan ta'lim sohasini mukamal amaliyot soxasida o'rganish psixodiyagnostik yo'nalishlarini chuqquroq o'rganish va uni baholash yo'llarini bilish bo'lajak psixologlar asosan ko'proq amaliyotga etiborliroq bo'lishi lozim hisoblanadi. Kasbiy shaxsiy sifatlarni rivojlantirish va uni baholashda ham amaliy psixalogoya katta ahamiyatga ega hisoblanadi.Psixodiyagnostik baholash usullari keng ko'lamli turlaridan foydalanish mumkun va imkoniyatlari keng.

Kalit so'zlar: Induvidual, psixodiyagnostika, amaliy malaka, shakillantirish va rivojlantirish, jarayon .

Shaxsning kasbiy faoliyat psixologiyasiga oid asosiy tushunchalarni kasbiy faoliyat psixologiyasi fani taraqqiyotining asosiy bosqichlari va metodlari vazifalari shaxs haqida tushuncha kasbiy faoliyatning psixologik tahlili, muloqot, psixik jarayonlar, shaxsning individual-psixologik xususiyatlari fanning tarmoqlari, fanning boshqa fanlar bilan aloqasi, boshqaruv va mehnat psixologiyasi haqidagi masalalarni qamrab oladi. Ushbu darslikdan olingan bilim, ko'nikma malakalar bo'lajak mutaxassislarda kasbiy muloqotni amalga oshirish, o'z ustida ishlash kasbiy malaka ko'nikmalarni shakllantirish uchun asosiy manba hisoblanadi. Bugungi globallashuv jarayonida zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi birinchi navbatda jamiyatning intellektual salohiyatiga, jumladan, ta'lim sohasining rivojlanishiga bog'liq. Ta'lim mazmuni va sifati masalalari jamiyatda ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda. Dunyoning rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarida ta'limni texnologiyalashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'limni rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish yo'llari izlanmoqda, shuningdek, pedagogik texnologiyalarni joriy etish ta'lim sohasidagi islohotlarning diqqat markazidan o'rin olgan. SHaxs va uning tafakkurida, muloqotida, his-tuyg'ularida, muayyan faoliyat turlarida namoyon bo'ladi. Konsultativ shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlarini tavsiflaydi iqtidorning muhim omili sifatida ham aks etadi. Qolaversa zehni o'tkirlikni belgilab beradi, talabalar e'tiborini ta'lim jarayoniga faol jalb etishni

ta’minlaydi. Tadqiqotchilik malakalari ilmiy izlanish olib borish metod va vositalarini tanlash; manbalar bilan ishlash nazariy tahlil, muhim ma’lumotni topish tezis konspekt referat kartoteka bilan ishlash adabiyotlar ro’yxatini tuzish nashr manbalari va axborot texnologiyalari Internet materiallari bilan tanishish anketa so’rovini tashkil etish zamonaviy pedagogik muammolarni aniqlash, dolzarbligini asoslash mavjud manbalar asosida muammoning ishlanganlik darajasini o’rganish pedagogik tajriba olib borish metodikasini ishlab chiqish uch yoki to’rt bosqichli pedagogik tajribani ilmiy-metodik tashkil etish ilmiy maqola axborot va hisobot tayyorlash ilmiy maqolalarni nashrga tayyorlash pedagogik tajriba natijalarini umumlashtirish va tahlil qilish tahlil natijalarini matematik-statistik tahlil qilish statistik tahlil natijalariga ko’ra xulosa chiqarish va ilmiytavsiyalarni ilgari surish Izchillikni ta’minlovchi protsesssual malakalar o’quv materiali mazmunini bayon qilishda nutqiy izchillikni ta’minlash og’zaki va yozma nutqni bayon qilishda o’zaro izchillikni qaror toptirish bo’lajak pedagoglarning mavjud bilimlari bilan yangi o’zlashtiriladigan bilimlar o’rtasida muayyan izchillikni yuzaga keltirish bo’lajak pedagoglarning mavjud hayotiy qarashlarini yangi g’oyalar bilan boyitish darsda va darsdan tashqari tarbiyaviy ishlaarda pedagoglarni faol faoliyatga undovchi metodlardan foydalanishda . Umumiy pedagogika fanining oliy ta’limda o’qitish xolati. Umumiy pedagogika o’quv fani tegishli yo’nalishda oliy ta’lim muassasalari talabalarida kasbiy-pedagogik sifatlarni shakllantirish, ularni kasbiy tayyorlashda muhim o’rin tutadi. Zamonaviy sharoitda fanni o’qitish o’qituvchi kadrlarni ilm-fan, texnika va texnologiya sohalarida erishilayotgan ilg’or yutuqlar, umuminsoniy g’oyalar milliy qadriyatlarga tayangan holda tayyorlash, ularda pedagogik madaniyatni rivojlantirish ijodiy tafakkurni tarkib toptirish, tarbiyachi o’qituvchi hamda yoshlar murabbiysi sifatida pedagogik jarayonlarni to’g’ri tashkil etish malakalarini hosil qilishga yo’naltirilgan. Fanni olib borishda darslik, o’quv va uslubiy qo’llanmalar ma’ruza matnlari tarqatma materiallar o’quv-uslubiy majmualar monografiyalar xorijiy va respublikamizning yetakchi olimlari ilmiy-tadqiqot natijalaridan foydalaniladi. Fanning o’qitish dasturda ko’rsatilgan mavzular ma’ruza, amaliy yoki seminar laboratoriya kurs ishi mashg’ulotlari hamda mustaqil ta’lim shaklida olib boriladi. Talabalarni zamonaviy pedagogika fanining nazariy-metodologik asoslari bilan qurollantirish, pedagogik faoliyat mazmuni, ta`lim va tarbiya jarayonini samarali tashkil etish yo`llari, ilg`or pedagogik texnologiyalar bilan yaqindan tanishtirish orqali ularda pedagogik tafakkurni, ijobiy fikrlash qobiliyatini, ta`lim oluvchilar bilan muvafaqqiyatli ishlashga doir zarur malakalarni, vaziyatni to`g`ri baholash, oqilona qarorlarni qabul qilish, ularni maqsadga muvofiq tarbiyalash ko`nikmalarini shakllantirish, milliy pedagogik meros g`oyalarini, Sharq mutafakkirlarining ta`lim-tarbiyaga oid qarashlarini ta`lim muassasalari amaliyotiga maqsadli tatbiq etish tajribasini hosil qilishdan iborat.

Havaskorlik testi - bu qiziqish printsipi bilan to'ldirilgan, o'zaro bog'liq bo'lmagan test usullarini o'z-o'zini to'ldirish. Ba'zan test yoshi talab qilingan yoshga to'g'ri kelmaydigan usullar bilan to'ldiriladi testlarning yosh chegaralari juda muhimdir ba'zida esa shunchaki ko'ngil ochish uchun ixtirochilar tomonidan ixtiro qilingan testlar to'ldiriladi. Bunday usullarning natijalari xursand qilishi yoki xafa qilishi mumkin, ammo ularning natijalari yuqori ishonchlilik, rostlik ni talab qila olmaydi.Professional psixodiagnostikada natijalarning ishonchliligi uchun juda ko'p vaqt sarflaydigan tasdiqlash protseduralari amalga oshiriladi testning ishonchliligi, natijalarning haqiqatga mosligini tekshirish faqat bunday tartibdan so'ng, texnikani biroz ishonchli "haqiqat" deb hisoblash mumkin. Havaskorlik testlari bunday tartiblardan o'tmaydi. Shuning uchun, ular o'zingiz haqingizda jiddiy xulosalar chiqarishga mos kelmaydi, balki ko'ngil ochish uchun yoki o'zingizni yanada chuqurroq anglash uchun motivatsiya uchun ko'proq mos keladi.

Suhbatning barcha ma'lumotlari va psixologik test usullari bir-biri bilan taqqoslanib, qayta ishlanadi. Ushbu jarayon echilishi kerak bo'lgan vazifalarga qarab, psixologning bir necha soatlik shaxsiy ishi mijozsiz davom etadi va ishonchli ma'lumotlarni taqdim etishga imkon beradi. Va faqatgina bularning barchasi natijasida psixolog batafsil psixologik xulosani chiqaradi.Psixologik diagnostik tekshiruv natijalari har doim mutaxassis psixolog tomonidan siz uchun izohlanishi va sharhlanishi kerak. Shu bilan birga, raqamlar yoki sizning shaxsiyatingizning qisqacha tavsifi psixodiagnostik tekshiruv natijasi emas.Psixolog-diagnostika mutaxassisi mijozning talabiga e'tibor qaratib, quyidagi amallarni bajaradi:mijozning vazifasini psixodiagnostik mezonlari tilida qayta tuzish,zarur psixodiagnostika usullarini tanlash,usullarni kompyuterda va / yoki bo'sh shaklda taqdim etish,olingan ma'lumotlarni qayta ishlash, "Psixologik xulosa" mutaxassis imzosi bilan beriladi, u siz bilan o'tkazilgan psixodiagnostik tekshiruvni batafsil aks ettiradi, uning natijalari, shuningdek tavsiyalar aks ettirilishi mumkin. Olingan ma'lumotlar keyinchalik mijoz bilan psixologik maslahat jarayonida ishlashda foydalaniladi. Bola aqliy rivojlanishida turli yoshdagi bosqichlarni boshdan kechiradi. Bir yoki boshqa yoshda bolaning psixikasi, ma'lum ko'rsatkichlarga ko'ra, yosh normasiga to'g'ri kelishi kerak. Bolalar psixologiyasiga oid ommabop adabiyotlarning ko'pligiga qaramay, turli xil muammoli vaziyatlarga duch kelgan ko'plab ota-onalar "mening farzandim normal rivojlanyaptimi?" Ularning qo'rquvlari juda tushunarli, chunki psixikaning asoslari va kelajakdagi inson hayoti bolalik davrida yaratilgan. Shu bilan birga, bola psixikasi, kattalar ruhiyatidan farqli o'laroq, tuzatishga va kerakli o'zgarishlarga ko'proq darajada qarz beradi.Bolalarning psixologik diagnostikasi - bu bolaning shaxsini, uning individual xususiyatlarini, xarakterini, temperamentini etarlicha va har tomonlama baholashga va aqliy rivojlanishdagi og'ishlarni o'z vaqtida aniqlashga imkon beradigan asosiy va zarur bosqichdir. Psixodiagnostika bolalarning aqliy rivojlanish xususiyatlari

va darajasini, intellektual, emotsional soha xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan. Bolalarni psixologik tekshirishning alohida yo'nalishlari sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:maktabga tayyorgarlikning diagnostikasi intellektual rivojlanish darajasini diagnostika qilish individual kognitiv jarayonlarning diagnostikasi diqqat, fikrlash, xotira, idrok emotsional sohaning psixodiagnostikasi boshlang'ich ta'lim ko'nikmalarining psixodiagnostikasi, masalan, past o'quv faoliyati bilan ota-onalar duch keladigan qiyinchiliklarning sabablarini mtashvish noaniqlik, tajovuzkorlik va boshqalar aniqlash bilan psixodiagnostika.Psixodiagnostika uchta bosqichni o'z ichiga oladi: Mutaxassis bilan oldindan maslahatlashuv psixodiagnostika.Tavsiyalar va yozma xulosalar berish bilan ekspertiza natijalari bo'yicha psixologning maslahati.Psixodiagnostika natijalariga ko'ra mutaxassis rivojlanish yoki tuzatish va rivojlantirish sinflari dasturini tanlaydi. Bola bilan psixologning keyingi ishlashi tegishli psixologik xususiyatlarni rivojlantirishga va kiruvchi xususiyatlarni tuzatishga imkon beradi.

Respublikamizda ma'naviy-ma'rifiy ishlaming bugungi holati uzluksiz ta'lim tizimi ishtirokchilari o’qituvchilaming o’zaro munosabatiarga kirishishi pedagogik faoliyatni oqilona tashkil etish yo’llarini o’rganishni umumiy o'rta ta'lim maktablari litsey kollej o'quvchilari oliy ta’lim tizimida tahsil oluvchi talabalarimng qobiliyatlar iqtidori bilimlami o'zlashtirish hamda tarbiyalanganlik darajasini tashxis qilish yo'llari, vositalarim aniqlash ta'lim-tarbiyaviy bosqichlararo uning uzviylik va uzluksizligini ta'minlaydigan metodikani yaratish, o'quv jarayonini tashkil etish hamda mazmunini boyitish zarurligini ko'rsatadi. Shaklanib borayotgan demokratik huquqiy davlatoing yoshlarga nisbatan amalga oshirayotgan siyosati yigit va qizlarga o'z qobiliyat va iste'dodini yaxshiroq ro’yobga chiqarishda, yangilanish va taraqqiyot jarayonlariga faolroq yordam berishdan iboratdir. Ushbu darslik pedagogik diagnostika va korrektsiyaning predmeti va tarixiy rivoji o‘quv-tarbiya jarayonida pedagogik diagnostika va korrektsiyaning o‘mi pedagogik diagnostika va korrektsiya metodlari tasnifi o‘quvchi shaxsi rivojini tashxis etish va korrektsiyalash metodikasi kabi masalalami o‘z ichiga qamrab olgan. Shu jihatdan mazkur darslik kelajakda pedagogika sohasida faoliyatini tashkil qiladigan talabalar uchun zaruriy manba bo’lib hisoblanadi.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.-Toshkent: O'zbekiston, 2003, 38 b.
2. O'zbekiston .Respublikasining «Ta’lim to'g'risida»gi Qonuni. -Toshkent, 1997.
3. O'zbekiston Respublikasining Kadrlar tayyorlash milliy dastun. -Toshkent, 1997
4. “2017—2021 yillarda O’zbekistonni rivojiantirishning beshta ustuvor yo’nalishi bo’yicha harakatlar strategiyasi”. -Toshkent, 7 yanvar 2017 yil. 5. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O’zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. -Toshkent:0’zbekiston, 2016.-56 bet